

Koldingbogen

- ÅRSTAL:** 2014
- FORFATTER:** Villy Rasch
- TITEL:** Nazitræf i Kolding – et terrorkorps træder sine barnesko i lange støvler
- KORT RESUME:** Den 17. til 18. juni 1939 var Kolding kulisse for det Danmarks Nationalsocialistiske Arbejderpartis landsstævne, hvor fremtrædende nazister fra Danmark og udlandet var inviteret.

Nazitræf i Kolding - et terrorkorps træder sine barnesko i lange støvler

Villy Rasch

Den 17. til 18. juni 1939 var Kolding kulisse for det Danmarks Nationalsocialistiske Arbejderpartis landsstævne, hvor fremtrædende nazister fra Danmark og udlandet var inviteret. Det var en stort anlagt begivenhed. Partiet gik i optog gennem Koldings gader og hyldede nationalismen og den danske kultur ved taler og sang. Mange af deltagerne, der i 1939 marcherede gennem Koldings gader, blev senere frontkæmpere i Hitlers hær under Anden Verdenskrig, hvor de ofrede livet for nazismen. Forfatterens far var selv en aktiv del af begivenhederne dengang.

Slotsgården fyldt med tilhørere. Foto: Kolding Stadsarkiv.

Nazitræf i Kolding - et terrorkorps træder sine barnesko i lange støvler

Ved årsskiftet 1938-39 var Adolf Hitler i gang med at likvidere Tjekkoslaviet. Sudetertyskere i Sudeterlandet havde fået grænsen flyttet, og næste trin var undervejs. Ved socialdemokraternes nytårskonference drog Stauning paralleller til Danmarks situation: *"Det tyske mindretal i Sønderjylland havde tilkendegivet sin tilslutning til den tyske nationalsocialisme. Hermed kunne hele Danmarks eksistens være truet", "forsvaret var magtesløst", og "militær hjælp" var udelukket.* Englænderne havde tilkendegivet, at de hverken kunne eller ville hjælpe Danmark, men Stauning ville sætte alt ind på, *"at afværge den forsmædelse, som det ville være, om en bande med lange støvler skal være i stand til at kvæle dansk demokrati"*. Bag denne udtalelse lå, at der ofte ved politiske møder havde været gadeslagsmål med uniformerede nazister til trods for, at der var udstedt uniformsforbud. Det blev derfor besluttet at udvide politistyrken med 100 mand til ordenspolitiet, der skulle forme en udrykningsstyrke, der kunne sættes ind af de lokale politimestre ved større demonstrationer. Derudover skulle 60 kriminalbetjente fungere som en PET-styrke, der dels skulle kontrollere antidemokratisk, nazistisk og kommunistisk aktivitet og dels fungere som en kontraspionage enhed. Denne styrke skulle stationeres i lokale politikredse, men styres centralt. Den fik navnet *Rigspolitechefens Sikkerhedspoliti*. I Kolding var planlagt en afdeling, og her var min far, kriminalbetjent L.H. Rasch, udset som leder.

Mens man generelt i Danmark så med stor ængstelse på fremtiden, var det modsat hos det nazistiske parti, DNSAP, som var nationalistisk, racistisk,

Digteren og koldingensereren Carl Ploug blev en af DNSAP's forbilleder. Tegnet af: Constantin Hansen. Foto: Kolding Stadsarkiv.

antidemokratisk og autoritært. DNSAP havde skrevet sit partiprogram af efter det tyske NSDAP, *Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei*. Partifører var den oprindeligt dansksindede sønderjyde Frits Clausen. DNSAP var simpelthen en afdeling af NSDAP, men der var dog forskelle. Mens DNSAP dyrkede den nordiske mytologi og vikingerne, hyldede tyskerne den germanske kultur, og mens DNSAP

ønskede grænsen flyttet tilbage til Dannevirke, var hjemmetyskernes mål at komme *"heim ins Reich"*, altså Kongeågrænsen. Der skulle være folketingsvalg den 3. april 1939, og man startede derfor den 9. januar et dagblad ved navn Fædrelandet, redaktionens adresse var Mazantigade 10 i Kolding. Der havde tidligere - fra 1834 til 1882 - været et dagblad med det navn, det var de nationalliberales blad, der kæmpede for en fri forfatning og for Dannevirkebevægelsen, de ønskede en grænse ved Ejderen. I 40 år var redaktøren for dette blad koldingensereren, Carl Ploug.

På forsiden af første nummer havde Frits Clausen skrevet: *"Saa blev det Virkelighed, hvad vi for Danmarks Sag har længtes efter saa længe og aldrig har savnet mere end til den Valgkamp, vi nu gaar ind til. Navnet samler sig om Kæmpehøjens Billede, om Vartegnet for den Jord, hvori Folkets ældste Skatte og Minder - Ætteguldet og Ættens Bene- hviler."* Hermed var den patetiske form, som blev anvendt i hele avisens levetid fastlagt. I valgkampen blev avisen brugt til at vise tysk økonomisk politik i forhold til dansk. Danmark havde en kæmpe arbejdsløshed, Tyskland havde næsten ingen. Man opbyggede myten om Føreren, der med sine magtfulde taler kunne skære igennem al demokratisk palaver, og man fortalte om partiets politik ved at referere nazistiske valgmøder og rakke ned på politiske modstandere. Her stod specielt den socialdemokratisk-radikale regering for skud. Da Londonavisen Daily Express beskyldte Frits Clausen for at have bedt Hitler om hjælp, var svaret dog selvfølgelig populistisk, og Clausen svarede: *"Det er løgn, jeg har hverken henvendt mig til Hitler*

Stævnets logo med det brændende Koldinghus i baggrunden. Illustration: Aase Hoffmann-Madsen / Kolding Stadsarkiv.

eller nogen anden i Tyskland, og jeg er fanatisk hader af Preusserånd. Hvis Hitler forsøger at komme til Danmark, vil jeg være en af de første til at møde ham og kæmpe mod ham til den bitre ende." Der var i

Frits Clausen på talerstolen i slotsgården.

Foto: Kolding Stadsarkiv.

Øvrigt ingen kontakt mellem den tyske regering og DNSAP før besættelsen. DNSAP's valgresultat i 1939 blev en skuffelse, under 1,8 %, men mindre end en måned efter betegnede Fædrelandet det dog som en strålende sejr for "den nye tids folk". Efter valget blev DNSAP's sjette landsstævne, som var fastlagt til afholdelse i Kolding den 17.-18. juni, avisens hovedemne. I Tyskland spillede partidagen i Nürnberg en stor rolle i skabelsen af NSDAP's identitet. I Danmark skiftede værtsbyen hvert år. I 1938 havde

det været Slagelse, hvor man netop i de år var ved at udgrave vikingebyen Trelleborg, og stævnets logo var derfor et vikingskib for fulde sejl. Kolding blev valgt på grund "af det historiske Koldinghus, som alle der føler sig dansk vil føle sig dragne af, og byen ved den smukke fjord med de stejle bakker og med vejen direkte mod syd ind i den genforenede del af Slesvig over en Kongeå, som ikke længere er nogen grænse." Her var det altså DNSAP's rod i Dannevirkebevægelsen, der talte - ikke hjemmetyskerne.

Nationalistiske partier lever af symboler. Hagekorset hos DNSAP var et oldnordisk rødt kors, hos tyskerne var det et sort. Tyskernes hilsen var en strakt højre arm og "Heil Hitler", DNSAP kaldte det 'Nordisk hilsen' og svarede "Dansk Front". Koldingstævnets store nyhed var lurerne, man fik fremstillet et par, så man "som en verdenshistorisk begivenhed kunne demonstrere på Koldinghus' Slotsplads, at det var nordboerne og ikke orientalske jøder, der opfandt musikken." Der blev i Fædrelandet skrevet artikler om Kolding: Byen med de historiske minder som konge- og grænseby, om gode og dårlige tider og om krige hvor tyskerne ofte havde været fjenden. Det er Schleppegrell, Rye og Castenskjold, der er helte, og afsnittet slutter "dansk er byen, hvor den unge danske front skal gøre sit sejrrige fremstød," og netop her ved de unge havde man gjort det store kup, idet man havde fundet en ny ungdomslandsfører, C.F. von Schalburg, kaptajnløjtnant fra livgarden. Han havde fremragende evner som opildner af unge mennesker, og han fik en central rolle under stævnet, hvor der var kommet mange nye til i ungdomskorpserne.

Det var sådanne folk Hitler havde brugt i Tyskland, og man havde derfor store forventninger til dem i DNSAP.

Til stævnet i Kolding forventede man flere tusinde deltagere, som skulle indkvarteres, og dette medførte alskens logistiske problemer, som Fædrelandet beskæftigede sig indgående med. Der blev inviteret gæster fra udlandet, nogle kom - blandt andre Vidkun Quisling, leder af det norske naziparti, mens mange udeblev. Dignitarer og DNSAP's topfolk indkvarteredes på Hotel Royal sammen med en del SA'ere, stormtropafdelingen, som skulle passe på dem. Der kom dog ingen topnazister fra Tyskland. Rigsminister, Hans Frank, som den socialdemokratiske avis Arbejderbladet skrev om, at "*han har genindført huggeblokken og håndøksen som henrettelsesmiddel*", tog i stedet imod en invitation fra Dansk Juristforbund til at holde foredrag og være officiel gæst hos konge og regering. Det vakte bestyrtelse hos DNSAP's storråd, og dette var sikkert et udtryk for forholdet mellem DNSAP og Tyskland. Hans Franks besøg blev indgående behandlet af hovedstadspressen. Frank indledte sit foredrag med at sige, at "*tysk retspolitik er i dag et udtryk for et kultursamfunds dybeste længsel*" og senere "*tiden er kommet, hvor tyskere og jøder må skilles*". Han kom desuden med en del hentydninger til Kolding-træffet som værende "*nationalsocialistiske imitationer*", "*barnlige efterligninger*", "*hvis en politiker i et andet land hævder, at han repræsenterer nationalsocialismens ide, holder han sig ikke til sandheden*" og måske allerværst "*Danmark må være lykkelig for sin*

Sysselleder H.C. Bryld i tilknapet positur bag skrivebordet. Foto: Nationalmuseet.

styreform". Efter foredraget var der stort bifald, og Berlingske Tidende omtaler ham som "*den tyske minister med det vindende væsen*". Han var i audiens hos kongen, til frokost hos Stauning og på sejltur på Øresund med lensgreve Schimmelmann, som i øvrigt var medlem af DNSAP's storråd, dette blev dog Hans Franks eneste møde med en dansk nazist. Han tog hjem før landsstævnet.

Dagen før mødet i Kolding ankom de udenlandske gæster, blandt dem var norske Quisling. Han udtalte: *"jeg hilser med glæde den danske national-socialismes fremmarch, som er af betydning for hele Norden"*. Senere blev Frits Clausen modtaget med en stor buket blomster af en lille pige. Samme aften ankom også Staunings udrykningshold i bus på Banegårdspladsen. Min far havde anbefalet min bror og mig at gå ned og tage dem i øjesyn. De var imponerende. 'De jyske bamsere' blev de kaldt, men næste morgen strømmede *"tusinder og atter tusinder"* til byen. Partiet havde åbnet stævnekontor på Højskolehjemmet på hjørnet af Gråbrødregade og Jernbanegade, og her skulle alle melde sig. Jernbanegade var den formiddag fyldt med folk, der hilste hinanden med 'Nordisk Hilsen' og *"Dansk Front"*.

Klokken 16.30 startede åbningshøjtideligheden på Alhambra. Dannebrog og hagekorsfaner blev ført ind. De 6-700 deltagere rejste sig, gjorde front og hilste fanerne med 'Nordisk Hilsen'. Det samme skete, da Frits Clausen med livvagt gik op gennem salen, og så stod sysselleder H.C. Bryld på den dannebrogssmykkede talerstol og bød velkommen. Tyskerne fik en speciel velkomst på tysk, som sluttede med håbet om *"et godt og sundt Naboskab, grundlagt paa gensidig Agtelse, Venskab og Tillid."* Det var nok en bredside til Rigsministerens optræden i København. *"Netop paa Kolding-Eggen har Tyske og Danske kæmpet haardt, men lad det høre Fortiden til. Nu bygger vi Fremtiden op."* Efter fællessangen, Carl Plougs *Unge Genbyrds-liv i Norden*, besteg Frits Clausen under stor jubel talerstolen og erklærede

stævnet åbnet og udtrykte håbet om, at *"[...] Stævnet styrke os i vor Vilje og faste Beslutning om at redde vort Fædreland,"* og efter festfanfarer fra partiets trompeterkorps sluttede ceremonien. Mindetale over Carl Ploug var næste punkt, og den blev holdt af bibliotekar ved Statsbiblioteket i Aarhus, dr. phil. von Holstein-Rathlou. Han var indmeldt i partiet året før og allerede medlem af Storrådet. Han havde siden genforeningen været en af hovedmændene i Dannevirkebevægelsen, der ville have Flensborg tilbage på danske hænder. Han fastslog at *"Carl Ploug var Kampens Mand. I 40 Aar redigerede han »Fædrelandet«, og det er ikke nogen ren Tilfældighed, at der nu i hans Fødeby paany udgaar et Dagblad af samme Navn. - »Fædrelandet« den gang, og »Fædrelandet« nu kæmpede og kæmper for Danmarks Ære, Frihed og Ret,"* og han omtalte så Carl Plougs kamp for Folkets frihed, Slesvigs danskhed og Nordens enhed. Herefter var der solosang og deklamation af Plougske sange og digte, to medlemmer af NSU, Nationalsocialitisk Ungdom, bekendte troskab mod Danmark, og med sangen *Åndesyn fra gamle dage* sluttede eftermiddagen.

Klokken 19.15 indledtes aftenens program med optog af kvindelige medlemmer i nationaldragt. Det udgik fra Banegårdspladsen og gik gennem byen til Alhambra. *"Det så ud som en vandrende blomstermark"*, skrev det galante Fædrelandet, og kvinderne havde flot eskorte af garderofficieren von Schalburg i spidsen for ungdomskorpsene. I Alhambras have var majstangen rejst, og kvinderne viste de gamle danske folkedanse. Man sluttede af med Carl Plougs

Nazitræf i Kolding - et terrorkorps træder sine barnesko i lange støvler

DNSAP's kvinder stillede til parade i folkedragter.
Foto: Kolding Stadsarkiv.

Et udnit af forlystelsesstedet Alhambra med stævne-
deltagere og ophængt transparent.
Foto: Nationalmuseet.

Nattens dæmrende tåger, der handler om slaget ved Fredericia, hvor Danmark slog tysken. Nu faldt mørket på, og Fædrelandet beskrev, da NSU og SA gik i fakkeloptog gennem byen. "Snart efter hørtes Fløjtespillerne, der gik i Spidsen for Tappenstregen. Faklernes blafrende Lys afspejlede sig i Butiksruderne i Gaderne. Forventningsfulde ventede den store Menneskeskare paa Raadhuspladsen, og i alle Vinduer omkring Akseltorv saas ivrige Tilskuere." "Da SA'erne gik gennem Jernbanegade" berettede Kolding Folkeblad, "satte en kolonne i strækmarch, og da skyllede hjertelige latterkaskader langs med husfacaderne. Det nummer kunne Koldingenserne ikke tage".

Klokken 21.45 var der NSU-appel på Axeltorv. Under ledelse af von Schalburg indledtes en appel, hvor man mindedes de landsmænd, der var faldet i kampen for Danmark helt tilbage til 1300-tallet. De ledende officerers navne blev nævnt samt antallet af faldne, og efter hver omtale blev trommerne rørt. Appellen sluttede med, at ungdomskorpserne højtideligt lovede, "at følge Fædrenes Vej i Kamp for Danmark." Dagen blev afsluttet med den såkaldte tappenstreg, som udførtes af et spillemandsorkester fra Himmerland og partiets trompeterkorps, og derved var der på Axeltorv i Kolding skruet op for alle patetiske udladninger, som kulminerede med, at "Trompeterkorpset blæste "Råb til Bøn". Med huerne under armen stod SA'ere og NSU'ere Ret, og efter et Vers af Salmen "Vor Gud, han er saa fast en Borg", blæste Trompeterne "Raab efter Bøn", hvorunder Mandskabet atter tog Huerne paa. Saa fulgte afblæsende Signaler af Overtambouren, hvorefter denne

meldte Tappenstregen slut til Partiføeren. Partiføeren gav derefter Ordre til Afmarch, der fandt Sted Korps-, Gruppe- og Stormvis."

Den 18. juni, stævnets anden dag, husker jeg personligt bedst på grund af familiens traditionelle fødselsdagsbord. Det var min far, der havde dannebrogslaget stående ved sin plads, og gaven var en ny blød hat, der var kriminalbetjentens eneste og yndede uniformsgenstand, som han bestemt ikke var ene om.

"Nye tusinder strømmede til Kolding.", skrev Fædrelandet og talte om 25.000 i alt - begge dage. Den lokale presse mente dog, at der var tale om langt mindre. SA-parade for partiføeren i slotsgården var første programpunkt. Her bød Frits Clausen velkommen "[...] indenfor den gamle Slotsgaards hærgede Mure, der stod som et Symbol paa, hvorledes et elendigt og evneløst System kunde faa det til at se ud i Danmark. Disse Ruiner, sagde Partiføeren, er ikke alene Symboler paa Forfaldet, men naar vi ser disse Mure, maa vi mindes, at her har staaet Mænd, der engang har kunnet værne Danmark."

Efter paraden fulgte en højtidelig kransenedlæggelse ved byens og omegnens mindesmærker. Det drejede sig om dragon Niels Kjeldsens mindesten ved Højen, mindetavlen ved Sankt Nicolai, krigergravene på gamle kirkegård, Læsøstenen på Haderslevvej, mindestenen for fægtningen på Fynsvej og Oberst Wampels mindesten. Andet programpunkt var førertinget i Alhambras store sal. Den sædvanlige 'gribende' ceremoni med dannebrogspaner, hage-

kors, partiførerens indmarch med livvagt og 'Nordisk hilsen', og så partiførerens beretning om det "sejrrige valg", dagbladet Fædrelandet, "den marcherende ungdom" og Folketingsarbejdet. Herefter tilsvor syssellerne Frits Clausen "ubrydeligt Troskab og Kammeratskab indtil Døden skiller." Så længe varede det nu ikke.

Tredje programpunkt var faneindvielsen, som Frits Clausen nåede før frokost. Den var for *Frontkæmperforbundet, sønderjyske krigsdeltagere 1914-18 indenfor DNSAP*. Det sidste var vigtigt, der fandtes også en anden forening *Foreningen af dansksindede sønderjyske krigsdeltagere 1914-1918 i Kolding*; den var min far formand for, men den havde intet med DNSAP at gøre. Faneindvielsen efterfulgtes af en parade med ungdomskorpserne, "der hilste deres krigsprøvede Kammerater og nyindviede Fane med Honnør."

Søndag eftermiddag var planlagt til at blive – og blev – stævnets kulmination. På pladsen bag Fædrelandets redaktion formerede forskellige enheder sig, og præcis klokken 16.00 svingede SA under stabschefens personlige kommando ud på Mazantigade med faner, estandarter og musik. Fædrelandet skønnede, at der var 2.000 SA'ere og NSU'ere, der blev fulgt af kvinder i nationaldragt og menige medlemmer, i alt 6.000 mennesker. Overskriften var "Det største Demonstrationstog nogen sinde i Kolding". Optoget blev endvidere beskrevet således: "Paa det Tidspunkt var Gaderne sorte af Tilskuere.", da toget bevægede sig gennem den indre bys gader til Staldgården og Koldinghus. "Overalt hvor Toget kom frem hilstes det af andre Tusinder Partimedlemmer, der fra Gaderne

Ved landsstævnet nedlagde von Schalburg kransene ved krigergravene på den gamle kirkegård.
Foto: Kolding Stadsarkiv.

overværede deres Kammeraters March. Man faar et levende Indtryk af Demonstrationstogets Længde naar man hører, at det tog ca. tre Kvarter for at passere et Gadekryds."

For en krone kunne folk nu fortsætte ind i slotsgården, så længe der var plads, men mange måtte blive i Staldgården eller på bakkerne omkring slottet. Der var dog indrettet et højtaleranlæg, der ifølge Fædrelandet var så kraftigt, at selv folk i Sydbanegade tydeligt kunne høre, hvad der foregik, Fædrelandet skrev, at "Mødet indledtes med Lurblæsning en Begivenhed, der kan betegnes som historisk. Thi her lød for første Gang i 3000 Aar de ældgamle Lurer, spillet saaledes som vore Forfædre spillede dem." Frits Clausen tog i sin tale udgangspunkt i Koldinghus' brand i 1808, "Her kan vi endnu blive stillet overfor levende Vidnesbyrd om

den Nød, der blev skabt der, da denne Stamme blev draget med ind i det sidste store blodige Opgør mellem Europas Stormagter. Og hvilke Følelser maa saa ikke fylde os, naar vi knytter disse Billeder om Ødelæggelse og Nød til den Virkelighed, Nuet stiller os overfor? Vel viser Uvejret sig kun endnu som en truende Sky paa Horisonten, men hvad skal forhindre, at det kommer over os? [...] nej det er Blodets dybe Fællesskabsfølelse, det er Fostbrødrelandet, der binder dem sammen, der har hvilet ved samme moderlige Barm og har stiftet fælles Barndomsglæde. [...] Vi vil knytte de levende Baand mellem Folkene, der med Carl Plougs Ord hviler i Folkehjertets Bund, hvor Stammeblodet springer. [...] Det er Nationalsocialisterne, der idag skal sikre Freden og ikke internationale Pacifister”.

Så har Kolding Folkeblad fundet en anden 'nede på jorden' tone, når de citerer et andet afsnit af hans tale, hvor "Frits Clausen vendte sig i meget skarpe vendinger mod det danske kriminalpoliti, som havde ligget på lur med fotografiapparater og fotografere ret stævnedeltagere. Han skammede sig over for de udenlandske gæster over, at de var blevet behandlet som forbrydere i Kolding. Og under hørt-råb råbte han flere gange: *Fy! Fy! Fy!*" Det var min fars debut som uerfaren PET-mand, han blev buhet ud af tusindvis af mennesker, så det kunne høres helt hjemme i Fredensgade - og så på sin fødselsdag! Disse mishagsytringer var dog intet ved siden af det enorme bifald, der fulgte Frits Clausens tale. "Partiførerens Tale var Gang paa Gang blevet afbrudt af stærke Bifaldstilkendegivelser [...] Bifaldet vilde overhovedet ikke lægge sig. Det var som om Folkemasserne ikke vilde

En gruppe SA'ere indviede faner i forbindelse med landsstævnet. Foto: Kolding Stadsarkiv.

slippe deres Fører igen. Men saa lød Kvindegruppernes rene og klare Ungpigestemmer. Til Akkompagnement af de gamle Lurer sang de vore skønne nationale Sange. Ord og Toner steg op mellem Koldinghus' røde Murrester, steg op mod Himlen, bares ud over Kolding Fjord som en Forjættelse om, at de engang skal lyde over det ganske Land". Derefter sang man Kongernes Konge, mens alle blottede hovederne, og folk forlod herefter stille og bevægede slotsgården, men berettede Kolding Folkeblad, "herefter marcherede den ene kolonne brunskjorter ind på pladsen efter den anden. Det var en troppe- og hærmønstring i den helt store stil".

Folkebladets referat begyndte i øvrigt med overskriften: "Fredsommeligt Nazistævne med en Vrimmel af Uniformer" og sluttede "Begge Stævnedage er forløbet uden Uheld og Spektakler af nogen art.

Smilebåndet er det eneste, der har været i brug. En Politistyrke på 100 Mand varetog Roens og Ordenens Opretholdelse, og gjorde dette på en behersket og bestemt Måde, der bør komplimenteres både dem og de af deres Overordnede, der havde tilrettelagt Ordensarbejdet". Fædrelandet havde tilsvarende overskriften "Glimrende Samarbejde mellem Politiet og S.A.s Sikkerhedstjeneste" og bragte et interview, hvor Koldings Politikommissær Kleberg sagde "Som det var at forvente gik alt sammen programmæssigt i Henhold til de Aftaler, der var truffet mellem Politiet og Stævneledelsen, ligesom Politiets Samarbejde med S.A. forløb udmærket. [...] S.A.erne var Politiet til stor Nytte!" Det kan undre, at ordenspolitiet forud havde planlagt samarbejde med de, der overtrådte loven (uniformsforbuddet), og det var ikke helt rigtigt, at der ikke havde været episoder. En gruppe NSU'ere kom i slagsmål med nogle Koldingensere, så blodet flød. Det tørrede de op med deres banner og kaldte det blodbanneret. Det blev Schalburg så glad for, at han senere, da han blev deres kommandør i Frikorps Danmark, kaldte dem 'mine bloddrenge'. Banneret fulgte dem overalt på østfronten, hvor de gjorde sig bekendte ved udsædvanlig vildskab og frygtløshed. De led derfor store tab. Deres fører var Søren Kam, som omtales senere.

Historikeren John T. Lauridsen har kaldt stævnet 'absurd teater'. I bagklogskabens klare lys og med glimt til min fars medvirken vil jeg karakterisere det sådan, at aldrig har så mange vordende forbrydere været samlet i Kolding, og det drejer sig om meget alvorlige forbrydelser. Norske Quisling blev dømt

for statskup og henrettet i oktober 1945, hans navn blev synonym med landsforræder. Frits Clausen blev tiltalt med krav om dødsstraf for forsøg på statskup fire gange under besættelsen, men han blev ikke dømt.

Den tyske rigsminister Hans Frank - ham med det 'vindende væsen' - blev generalguvernør i Polen tre måneder efter besøget i Danmark, og ved krigsforbryderprocessen i Nürnberg blev han tiltalt for drab på hundredtusindvis af polakker og deportation af en million til slavearbejde i Tyskland, han blev henrettet den 1.oktober 1946.

Frits Clausen blev også tiltalt for antisemitisme og hvervning til tysk krigstjeneste, idet DNSAP oprettede hvervekontor til Frikorps Danmark. De fleste fra ungdomskorpserne, der deltog i Kolding, blev dømt for deltagelse i tysk krigstjeneste, undtagen naturligvis de der var faldet, og det var et stort procentdel. Langt de fleste kom til Waffen SS, de havde jo aflagt troskabseden i Kolding. De startede med supplerende kurser i Tyskland og Polen i march, våbenbrug, racehad og overmennesketeorier, og så var de politiske elitesoldater. Frikorps Danmark fik sin ild-dåb i Demjansk-kedlen under et angreb planlagt af Schalburg, som slog fejl. Herefter fortsatte Schalburg selv i et slags selvmordsangreb og trak 20 mand med i døden, derudover blev 40 såret.

Schalburg blev fejret som en helt ved et mindearrangement i København, hvor der deltog flere tyske og danske generaler, tre ministre og en repræsentant

Nazitræf i Kolding - et terrorkorps træder sine barnesko i lange støvler

Indmarch i Staldgården. Forrest ses blandt andre Frits Clausen og den norske leder af søsterpartiet,

Nasjonal Samling, Vidkun Quisling.
Foto: Emil Christensen / Kolding Stadsarkiv.

Situationsbillede fra slotsgården. Foto: Kolding Stadsarkiv.

for kongehuset. Der blev spillet afsnit af Beethovens 3. symfoni, Eroica, og Händels Largo, hans egen appelsang fra Kolding-stævnet blev reciteret, og udenrigsminister Scavenius nedlagde en krans for Schalburg, som han kaldte "en tapper mand". Selve jordfæstelsen foregik ved fronten med en ceremoni, som Schalburg selv havde skabt til danske SS-soldaters begravelse.

Korpset blev i løbet af et års tid så decimeret på grund af manglende tilgang og tab af faldne, sårede og tilfangetagne, at man måtte fordele resterne på andre enheder. Nogle blev optaget i andre Waffen SS kampenheder, mange kæmpede for eksempel i partisankampe i Kroatien, som blev ført med stor vildskab fra begge sider, og som også omfattede blandt andet folkemord og afbrænding af landsbyer. Andre blev vagter i kz-lejre, som jo var Waffen-SS' gebet, og endelig kom nogle hjem til Danmark, hvor de blev optaget i forskellige afdelinger af Schalburg-korpset, der var oprettet til minde om Schalburg. Det var hovedsageligt vagt- og polititjeneste, og de mest forrædere kom i korpsets terrorgrupper, hvor de udførte clearingmord, schalburgtage, togattentater og gadeterror. Straffen for deltagelse i tysk krigstjeneste var minimum et års fængsel, og var der tjent yderligere vagt- og polititjeneste, var straffen minimum ti år.

Lad mig slutte med omtale af to, der helt sikkert var med i Kolding: Søren Kam, én af 'bloddrengene', som sammen med Flemming Helweg-Larsen den 30. august 1943 dræbte redaktør Carl Henning

Partimedlemmer hilste hinanden med opstrakt arm.
Foto: Kolding Stadsarkiv.

Clemmesen fra Berlingske Tidende, som havde kaldt dem landsforrædere. Helweg-Larsen blev anholdt efter befrielsen, og han modtog som den første en dødsdom - væsentligst på grund af denne forbrydelse. Han blev henrettet den 5. januar 1946. Søren Kam var i Tyskland den 5. maj, hvor han fik tysk statsborgerskab. Danskerne har i mange år forgæves søgt ham udleveret, og tyskernes påstand er nu, at fristen for anklage for drab er forældet. Han er dekoreret med Jernkorsets Ridderkors. Fædrelandet spurgte ham under krigen, hvor mange russere, han havde skudt, og han svarede: "Svært at sige når man er maskingeværskytte, men en dag talte jeg 42." I 2007 figurerede han som nummer otte på en liste over eftersøgte krigsforbrydere. Han er i dag 93 år. Henning Brøndum var også med i Kolding. Han var fra januar 1941 på SS-skoler og blev optaget i Waffen-SS allerede i maj 1941. Fra august 1941

til april 1944 var han på østfronten, hvor han blev såret flere gange, og blev, hvad han selv kaldte, et "forrået frontsvin". Dermed var han velegnet til indtræden i Schalburgkorpsets terrorkorps, Petergruppen, senere Brøndum-banden, der udførte schalburgtager, bombesprængninger, clearingmord og terrordrab rundt omkring i landet. Når de arbejdede i Jylland, boede de ofte i Konsul Effs villa i Søgade. Blandt deres ugerninger var sprængningen af Kolding Folkeblad, hvor redaktøren, hvis datter var min klassekammerat Kirsten, og portneren blev dræbt. Retssagen, som fyldte dagbladene med Brøndums pralende omtale af sine bedrifter, varede indtil Højesteret i april 1947 afsagde dom. Gruppen kendtes skyldig i 100 drab, 25 drabsforsøg, 8 togattentater, der havde kostet 26 menneskeliv og 157 Schalburgtager, der havde kostet 24 menneskeliv samt materielle skader for 100 millioner kroner. Syv af gruppens medlemmer, hvoraf mindst tre deltog i Kolding-træffet, blev dømt til døden og henrettet én af gangen natten mellem den 8. og 9. maj 1947. Henning Brøndum udtalte som sidste mand: "Brøndumbanden går ned med vajende faner. Ziel erreicht". Hvilket mål? Var det det, som Schalburg henviste til i sin appelsang ved Kolding-træffet?

I gamle knytter Blodets kæde

I den er du og jeg et Led.

Vi vil i Jeres Fodspor træde,

Vi sværger Jer en hellig Ed

Vi følge vil Jer klare Lære

Og ofre os for Danmarks Ære.

På den måde sluttede de deres odysse i et skydeskur på 2. redan på Christianshavns Vold. Søværnet,

som ejer området, opretholdt nogle år bevogtningen. Der var en del uhygge over stedet, og man anvendte derfor fortrinsvis ældre værnepligtige til vagterne. Jeg har været der et par nattetimer, da jeg var 24 og elev på Søofficersskolen. Jeg husker, at jeg tænkte, som nok mange har gjort, hvordan får man danskere til at gøre sådan noget? Var det det teatralske Kolding-træf, der kunne hjælpe sådan et livsforløb i gang?

Referencer

Christensen, Claus Bundgård m.fl. *Danmark besat – krig og hverdag 1940-45.*

Gads leksikon om dansk besættelsestid 1940 og 1945.

Gads forlag 2002.

Information 2009.

Kirkebæk, Mikkel. *Beredt for Danmark Nationalsocialistisk Ungdom 1932-1945.* Gyldendal 2011.

Lauridsen, John T. *Dansk Nazisme 1930-45 – og derefter.* Gyldendal 2002.

Lauridsen, John T. *Over stregen – under besættelsen.* Gyldendal 2007.

Lidegaard, Bo. *En fortælling om Danmark i det 20. århundrede.* Gyldendal 2013.

Tamm, Ditlev. *Retsopgøret efter besættelsen,* Udgiverselskab for Danmarks nyeste Historie 1984.

Kilder

Fædrelandet, 1. halvår 1939.

Kolding Folkeblad, juni 1939.

Nazitræf i Kolding - et terrorkorps træder sine barnesko i lange støvler

Politifotografi af Henning Brøndum fra tiden omkring henrettelsen i 1947. Foto: Nationalmuseet.

Redaktør Carl Henrik Clemmensen, myrdet af Søren Kam, Flemming Helweg-Larsen og Jørgen Valdemar Bitsch. Foto: Nationalmuseet.